

NGHIÊN CỨU NỘI DUNG, HÌNH THỨC TRANH CỔ ĐỘNG VIỆT NAM VỀ ĐỀ TÀI CHIẾN TRANH

GVHD: Th.S Trần Công Thoan

*SVTH: Nguyễn Thị Phương Mai
Nguyễn Quang Thái
Nguyễn Thị Thanh Nhàn
CĐSP Mỹ thuật, Khóa 51*

Tóm tắt: Bằng ngôn ngữ riêng của mình, cùng với việc tìm tòi về yếu tố như nội dung chủ đề, cách thể hiện, màu sắc, bố cục.v.v... với khẩu hiệu hành động đi cùng những sự kiện lịch sử đang diễn biến, tranh cổ động đã tuyên truyền mạnh mẽ, chỉ rõ cho quần chúng thực hiện ý chí, hành động cụ thể. Tranh cổ động phục vụ kháng chiến của dân tộc ta trong chiến tranh đã góp một phần lớn vào thắng lợi vẻ vang, giành độc lập, thống nhất đất nước. Trong thời kỳ từ 1945-1975 các đề tài của tranh cổ động chủ yếu tập trung vào công cuộc xây dựng đất nước sau cách mạng tháng Tám và kháng chiến chống Pháp - chống Mỹ, nhiều tác phẩm tranh cổ động Việt Nam đều thể hiện rõ ý chí chiến đấu, sẵn sàng hy sinh, tinh thần lao động, sản xuất của quân và dân ta trong hoàn cảnh đó.

Ngay từ khi mới ra đời tranh cổ động Việt Nam đã có vai trò to lớn, phục vụ đắc lực cho nhiệm vụ chính trị xã hội, tranh cổ động luôn là xung kích trên mặt trận văn hoá tư tưởng.

1. MỞ ĐẦU

Trong học tập và nghiên cứu về tranh cổ động Việt Nam, nhiều tác phẩm tranh cổ động vẽ về đề tài chiến tranh có giá trị nghệ thuật thông qua cách thể hiện tác phẩm nhưng ít được đề cập. Để hiểu được vấn đề này một cách sâu sắc, kỹ lưỡng, khoa học thì cần được khai thác làm rõ về nội dung và hình thức, nghệ thuật thể hiện... Vì vậy “Nghiên cứu nội dung, hình thức tranh cổ động Việt Nam về đề tài chiến tranh” sẽ phân tích, giải chứng sâu sắc đồng thời tìm ra những giá trị nghệ thuật thông qua một số tác phẩm tiêu biểu về mảng đề tài chiến tranh trong khoảng từ 1945 đến 1975.

2. NỘI DUNG

2.1. Đặc điểm nghệ thuật tiêu biểu của tranh cổ động Việt Nam thời kỳ từ 1945-1975

2.1.1. Hình tượng

Hầu hết, trong bố cục của tranh cổ động các hình tượng đưa ra được xây dựng có tính chất minh họa rõ ràng, cụ thể, sống động, hình tượng mà mọi người thấy được trong tranh đã có phần cường điệu hóa để phản ánh được ý tưởng một cách mạnh mẽ, lôi cuốn, hấp dẫn nhưng vẫn không xa rời với thực tế vấn đề xảy ra trong cuộc sống. Các hình tượng chủ yếu của tranh cổ động

Việt Nam thời kỳ này là hình Quốc kỳ, Đảng kỳ, hình ảnh Bác Hồ, anh bộ đội cụ Hồ, người công nhân, nông dân Việt Nam, hoa sen, phương tiện, vũ khí.v.v... Là những hình ảnh tượng trưng, khái quát cho non sông đất nước, lãnh tụ, phục vụ sản xuất, kháng chiến.

2.1.2. Màu sắc

Tranh cổ động thường sử dụng ít màu và dùng các màu tươi, mạnh, rực rỡ, tương phản, thu hút mạnh mẽ mọi người quan sát. Tính chất mạnh mẽ nhờ các mảng màu, nét... tạo ra được những ấn tượng chú ý sâu đậm cho người xem.

Màu sắc gồm nhiều các màu đỏ, vàng, lam, màu trắng, màu đen là chủ yếu, đây cũng là yếu tố góp một phần không nhỏ trong quá trình sáng tạo tranh cổ động về đề tài chiến tranh, đồng thời là tiếng nói riêng, hiệu quả và độc đáo của thể loại này.

2.1.3. Chữ trong tranh cổ động

Chữ được xây dựng, cách điệu thành hình tượng, tuy ngắn gọn nhưng rất rõ, nghĩa, góp phần làm mạnh mẽ thêm nội dung tranh trong việc tuyên truyền.

Tranh cổ động cũng có một số tác phẩm dùng lời bỏ cục chữ không cần đến các hình mảng, với những lời kêu gọi, cổ vũ toàn dân ra sức xây dựng và bảo vệ tổ quốc, phục vụ kháng chiến. Ngược lại, cũng có một số tác phẩm sử dụng chữ làm hình tượng một cách độc đáo, hấp dẫn đồng thời trong tranh cũng hoàn toàn là hình tượng của chữ viết.

2.1.4. Lối thể hiện trong tranh cổ động

Lối vẽ tranh cổ động thiên về lối vẽ đồ họa, dùng cách vẽ trang trí các mảng miếng, đường nét. Các họa sĩ cũng có thể dùng nét, mảng, mảng nét kết hợp để thể hiện tranh cổ động, với các kỹ thuật đồ họa để nhân bản thuận lợi cho việc tuyên truyền.

Các ý tưởng để thể hiện trong tranh cổ động đã được coi trọng, vì vậy các họa sĩ đã chắt lọc, sử dụng chính xác để thể hiện vấn đề nội dung của đề tài. Kết hợp các yếu tố về ngôn ngữ tạo hình để nhân cách hoá, điển hình hoá hình tượng tuyên truyền của tác phẩm.

2.1.5. Tranh cổ động có ngôn ngữ riêng

Hình thức và nghệ thuật tranh cổ động Việt Nam phát triển dần từ những áp phích và truyền đơn bướm bướm trước Cách mạng tháng Tám, rồi qua hai cuộc kháng chiến chống Pháp - chống Mỹ, từ đó tranh cổ động đã phát triển một cách nhanh chóng đa dạng với nhiều hình thức thể hiện phong phú.

Tranh cổ động có sự độc đáo, khác hẳn với các thể loại khác, chứa đựng ý tưởng hay, có tính sáng tạo cao, các mảng hình thể được cường điệu, dùng hình ảnh diễn tả tư tưởng, tính chất cổ vũ rất cao tác động mạnh đến người xem.

2.1.6. Tranh cổ động có tính chiến đấu mạnh mẽ

Tranh cổ động là một trong những vũ khí sắc bén, tác động mạnh đến tư tưởng, tình cảm và hành động của quần chúng cách mạng Việt Nam.

Đối với những nhiệm vụ phải giải quyết trong thực tiễn, thì trước tiên con người phải có nhận thức, nhất là nắm bắt được công việc nào khẩn cấp hơn và vấn đề gì là trọng tâm đặt ra. Tranh cổ động đã là thể loại nghệ thuật xung kích, truyền đạt kịp thời nhiệm vụ cách mạng và cổ vũ quần chúng hoàn thành nhiệm vụ và điều đó đã thúc đẩy tranh cổ động Việt Nam phát triển không ngừng.

2.2. Hình thức và ý nghĩa của tranh cổ động Việt Nam về đề tài chiến tranh

Trong thời kỳ kháng chiến, tranh cổ động luôn luôn có mặt kịp thời để cổ vũ tinh thần từ nông thôn đến thành thị, từ những bức tường đồ hay trên những tấm pa nô to, trên những quả bom hay trong trường học, công sở... đều có những lời kêu gọi, cổ vũ tinh thần đấu tranh bảo vệ Tổ quốc. Nhiều bức tranh đã thực sự gắn bó với đời sống của mỗi người dân, đặc biệt đối với những người họa sĩ vẽ tranh cổ động. Sáng tác tranh cổ động đã trở thành niềm khao khát, thôi thúc và là trách nhiệm tự hào của hầu hết các thế hệ họa sĩ, nhà điêu khắc, nhất là các họa sĩ đồ họa. Mỗi một tác phẩm đều có những ý nghĩa cổ vũ tinh thần rất cao. Mỗi họa sĩ đều tìm tòi những cách thể hiện riêng của mình để làm sao tác phẩm đăng tải được lời cổ vũ đến với mọi người một cách nhanh gọn và súc tích nhất. Trong việc hướng dẫn một cách trực quan những nhiệm vụ cụ thể cho quần chúng trong từng thời kỳ cách mạng, đã có lúc các họa sĩ quan niệm một cách chưa đầy đủ về tầm quan trọng, nội dung cơ bản, hình thức sơ sài, nên tranh cổ động của chúng ta ít mang được trong lòng nó sức mạnh cần có. Nhưng những điểm đó đã dần được khắc phục, các họa sĩ đã hiểu được tầm quan trọng của tranh cổ động, quan niệm tranh cổ động như một thứ vũ khí sắc bén lợi hại phục vụ đắc lực cho công cuộc giải phóng nước nhà, cũng chính vì thế các họa sĩ đã tìm tòi vẽ được nhiều đề tài rất phong phú, hình thức chính, đẹp, chất lượng và số lượng đều khác. Đến nay, tranh cổ động luôn mang trong mình một thứ vũ khí sắc bén, là đội xung kích và như những tiếng kèn xung trận thúc dục con người tiến lên hành động, tranh cổ động không chỉ là những sản phẩm sáng tạo về nghệ thuật tạo hình mà nó còn là những thông điệp đầy tính thuyết phục.

2.3. Giá trị nghệ thuật của tranh cổ động Việt Nam về đề tài chiến tranh qua một số tác phẩm

Trong nghệ thuật tạo hình Việt Nam tranh cổ động là một thể loại non trẻ, nhưng đã trưởng thành mau chóng, đáp ứng yêu cầu phục vụ các nhiệm vụ cách mạng. Từ lâu nó đã trở thành một trong những vũ khí sắc bén, tác động mạnh mẽ đến tư tưởng, tình cảm và hành động của quần chúng cách mạng Việt Nam.

Có thể nói tranh cổ động về đề tài chiến tranh đã có những thành công nhất định ngoài việc động viên khích lệ mọi người tiến lên hành động, kịp thời phản ánh những sự kiện, những biến chuyển lớn lao của đất nước, nó đã trở thành một trong những hành trang của người lính khi vào chiến trường. Một số tác phẩm trong thời kỳ này đã thực sự có ý nghĩa lịch sử.

Dưới ánh sáng đường lối văn hoá, văn nghệ của Đảng, tranh cổ động sẽ luôn luôn là mũi nhọn xung kích, là vũ khí tư tưởng sắc bén, kịp thời, xứng đáng trong trận tuyến thông tin văn hoá, góp sức động viên cổ vũ nhân dân hoàn thành xuất sắc

mọi nhiệm vụ cách mạng trong giai đoạn mới. Ngày nay tranh cổ động đã phát triển mạnh mẽ nó ít mang tính chất cổ vũ cho chiến tranh. Trong giai đoạn đất nước đang phát triển tranh cổ động đã được đưa vào quảng cáo thông tin cho nhiều vấn đề. Tranh cổ động ngày nay đã có nhiều chất liệu với kỹ thuật in ấn hiện đại giúp con người sáng tạo tranh được nhanh hơn.

2.4. Một số tác phẩm tiêu biểu

- Tác phẩm “*Giặc phá ta cứ đi - 1974*” của họa sĩ Đào Đức,...
- Tác phẩm “*Tại sao và chết cho ai*” của họa sĩ Lương Xuân Nhị.

Tại sao và chết cho ai

- Tác phẩm “*Việt Nam độc lập - 1941*” đăng trên báo *Độc lập* năm 1941 - 1946 của lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc.

Việt Nam độc lập

- Tác phẩm “*Bác vẫn cùng chúng cháu hành quân*” của họa sĩ Nguyễn Thụ - Trần Huy Oánh

Bác vẫn cùng chúng cháu hành quân

- Tác phẩm “*Hà Nội vùng đứng lên*” của họa sĩ Tô Ngọc Vân.
- Tác phẩm “*Nước Việt Nam của người Việt Nam*” của họa sĩ Trần Văn Cẩn.
- Tác phẩm “*Việt Nam nhất định thắng -1967*” của họa sĩ Trường Sinh. [

Việt Nam nhất định thắng

Từ lúc ra đời tranh cổ động Việt Nam đã cổ vũ mạnh mẽ cho nhân dân thực hiện chủ trương, đường lối của Đảng và Nhà nước trong cuộc cách mạng tháng Tám. Tiến đến cuộc kháng chiến chống Mỹ thống nhất Nam – Bắc một nhà đồng thời thực hiện công cuộc xây dựng Chủ nghĩa Xã hội ở nước ta. Từ đó, tranh cổ động đã không ngừng phục vụ, phổ biến rộng rãi trong đời sống nhân dân cùng với sự phát triển của đất nước.

Tranh cổ động Việt Nam về đề tài chiến tranh đã đi cùng năm tháng của 2 cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, góp phần vào thắng lợi vẻ vang của dân tộc ta. Có thể thấy rằng tranh cổ động đã phát huy được vai trò ý nghĩa của mình trong nhiều lĩnh vực, riêng về các tác phẩm trong thời kỳ này đã nói lên được điều đó. Đặc biệt giá trị nghệ thuật của tranh cổ động về đề tài chiến tranh đã có những nét thể hiện riêng, độc đáo phù hợp với hoàn cảnh lịch sử nước nhà. Ngày nay mặc dù với nhiều kỹ thuật phát triển về khoa học kỹ thuật, công nghệ đã giúp cho lĩnh vực đồ họa thuận lợi nhanh chóng trong sáng tạo. Tuy vậy, nội dung và hình thức cũng như cách thể hiện, kỹ thuật in ấn tranh cổ động trong thời kỳ chiến tranh vẫn là lối thể hiện có nhiều thành công mà cho đến ngày nay vẫn luôn được các họa sĩ phát huy. Việc nghiên cứu giá trị nghệ thuật của tranh cổ động về đề tài chiến tranh vẫn còn nhiều vấn đề cần khai thác và làm rõ một cách khoa học. Đồng thời đây là một vấn đề luôn luôn được quan tâm của Đảng và Nhà nước, nhân dân ta nói chung và thế hệ trẻ Việt Nam nói riêng nhằm không ngừng nâng cao tinh thần tự hào truyền thống yêu nước của dân tộc.

3. KẾT LUẬN

Nghiên cứu nội dung, hình thức tranh cổ động Việt Nam về đề tài chiến tranh. để khai thác giá trị nghệ thuật tạo hình, đồng thời hiểu sâu hơn nữa về cách thể hiện của lĩnh vực đồ họa nói chung và thể loại tranh cổ động Việt Nam cũng như tranh

cổ động về đề tài chiến tranh nói riêng. Đây là một mảng nội dung mà trong chương trình học tập của sinh viên hệ Cao đẳng Sư phạm Mỹ thuật ít đề cập đến, Do đó, việc nghiên cứu sẽ giúp cho những sinh viên, giáo viên dạy bậc trung học phổ thông càng hiểu sâu sắc hơn nữa về thể loại đề tài tranh cổ động Việt Nam. Đề tài đóng góp cho những giáo sinh học tập cũng như những người quan tâm về tranh cổ động Việt Nam với cách thể hiện hình tượng, màu sắc, và nghệ thuật xây dựng tác phẩm tranh cổ động về đề tài chiến tranh. Đồng thời đề tài còn chỉ ra tác dụng và ý nghĩa to lớn của nghệ thuật tranh cổ động trong đời sống thực tiễn của một giai đoạn lịch sử hùng tráng của dân tộc ta, Tranh cổ động về đề tài chiến tranh đã góp phần không nhỏ vào thắng lợi trên mặt trận văn hoá tư tưởng trong hai cuộc kháng chiến giành độc lập, thống nhất đất nước. Đồng thời tranh cổ động về đề tài này còn góp phần to lớn trong giáo dục tư tưởng chính trị cho thế hệ trẻ ngày nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. (1986), *Tuyển tập tranh cổ động Việt Nam*, Nxb Văn hóa-Thông tin.
- [2]. Vương Hoàng Lực (2002), *Nguyên lí hội họa đen trắng*, Nxb Mỹ thuật.
- [3]. Vũ Minh Tâm (1998), *Mỹ học và giáo dục thẩm mỹ*, Nxb Giáo dục.
- [4]. Như Thiết, (1986), *Đưa cái đẹp vào cuộc sống*, Nxb Sự thật.
- [5]. Nguyễn Trân (1995), *Nghệ thuật đồ họa*, Nxb, Mỹ thuật.

